

Nädala- kommentaar

22/2021

Majanduskasv kiireneb

Vaatamata olukorrale koroonarindel, üllatas Eesti majandus selle aasta esimeses kvartalis väga kiire kasvuga. Püsib lootus, et sama trend jätkub ka edaspidi.

Kiire majanduskasv tuli üllatusena

Esmaspäeval avaldatud andmed esimese kvartali jõulise majanduskasvu kohta tulid üllatusena nii avalikkusele kui analüütikutele. Iseloomustas ju käesoleva aasta esimesi kuid pidev koronaolukorra halvenemine, uued piirangud ja sellest tingitud rusuv meeleolu. Kuid selgub, et kõigele vaatamata, kasvas sisemajanduse kogutoodang 5,4%! Kindlasti sunnib selline tulemus üle vaatama ka kõik senised majandusprognosid.

Tõele au andes võib siiski öelda, et lootus näha SKP numbri ees miinuse asemel plussmärki oli olemas juba varem, ent vaevalt küll keegi niivõrd kiiret kasvu oleks suutnud ennustada. Kahanemise asemel kasvu lubas oodata algatuseks juba madal võrdlusbaas. Kuigi koroonaviirus hakkas Eesti majandusele tõsisemat mõju avaldama alles 2020. aasta märtsis, siis polnud ka eelnevad kuud kuigi edukad. Seetõttu oli SKP 1,1% languses juba 2020. aasta esimeses kvartalis. Sellele järgnesid väga keerulised kevadkuud, ent majandus taastus üsna hästi ja juba aasta viimases kvartalis olime kriisieelsele SKP tasemele üsna lähedal. Selle aasta alguses ennustasid paremaid aegu aga juba mitmed majandusnäitajad. Näiteks kasvas eksport lausa viiendiku võrra, kuigi tõi, seda mõjutas tugevalt kütusesektor ja hinnatõusud. Ent hästi läks ka kaubandusel: isegi märtsis, kui poed ajutiselt suleti kasvas jaekaubanduse mahuindeks 4%!

Eesti majandus toetub aina enam IT sektorile

Mille arvelt, siis kasv täpsemalt tuli? Algatuseks ei saa üle muidugi maksulaekumisest ja selle baasefektist. Väga segane seis mullu kevadel, sundis valitsust võtma vastu otsuse peatada maksuvõlgadelt intressi arvutamine. Selles olukorras olid ettevõtjad varmad lükkama maksude maksmise mure kaugemasse tulevikku. Seetõttu vähenes rahvamajanduse arvepidamises kasutatav näitaja „netotootemaksud“ mullu esimeses kvartalis lausa 19%, põhjustades sellega ka SKP languse. Et maksulaekumine tänavu esimeses kvartalis taas normaalsel tasemel oli, andsidki netotootemaksud praktiliselt poole kogu viimasest majanduskasvunumbrist.

Ent ka ülejäänud majanduses loodud lisandväärtus kasvas tubli 3% jagu. Suurima panuse sellesse andis suur hulgi- ja jaekaubanduse tegevusala, kus lisandväärtus mulluse madala baasi pealt 13% kasvas. Kaubanduse suurt kasvu soosis mullune 10% langus, ent sektorile tervikuna polnud selle aasta algus kindlasti ka halb. Suuruselt järgmine panus majanduskasvu tuli info ja side tegevusalalt ning vastupidiselt kaubandusele, seda vaatamata mullusele väga kõrgele võrdlustasemele. Kokku kasvas sektori lisandväärtus tänava esimeses kvartalis 14% ja selle osatähtsus kogu majanduses loodud rikkusest ületas juba 9%. Lisaks tuli oluline panus majanduskasvu veel finantssektorist, mida võis mõjutada varem tehtud laenukahju-provisjonide mitterealiseerumine.

Positiivsete uudiste kõrval ei saa siiski mööda vaadata sellest, et paljude ettevõtete jaoks ei ole kriis lõppenud ka tänasel päeval. Kõige valusamalt puudutab see muidugi majutus- ja toidlustussektorit, kus esimeses kvartalis kahanes lisandväärtus mullusega võrreldes 40%. Seal võib ärikliima tuntavat paranemist oodata ehk alles kolmandas kvartalis. Lisaks olid aasta esimestel kuudel languses kaks väga suurt majandussektorit – töötlev tööstus ja ehitus – mis majanduskasvu allapoole tõmbasid.

Tõeline buum saabub sügisel

Mida oodata edaspidi? Suure tõenäosusega kiireneb majanduskasv teises kvartalis veelgi. Selle põhjuseks on juba ainuüksi asjaolu, et 2020. aasta kevadel oli Eesti majandus väga sügavas languses. SKP kahanes toona aastases võrdluses 7%. Paljudel olulistel tegevusaladel, sh tööstus ja kaubandus, oli lisandväärtuse langus koguni kahekohaline. Täna majandusoludes ei ole niivõrd madala taseme ületamine eriline raskus.

Aasta teises pooleks peaks majanduskasv muutuma laiapõhjaliseks. Tugeva tõusu on teinud kõigi majandussektorite kindlustunne. See räägib ettevõtete usust, et järgnevad kuud toovad kaasa kiire ärimahtude kasvu. Seejuures on näiteks töötlevas tööstuses kerkinud kindlustundenäitaja tänaseks sellise tasemeni, kus see viimati oli 2007. aasta majandusbuumi harjal. Samuti võiks suve saabumine lõpuks hõlpu tuua ka turismi ja meelelahutuse alal tegutsevatele ettevõtetele

Tõeliseks buumiks tuleb end aga valmis panna aga alates septembrist, kui inimeste kontodele laekuvad teise pensionisamba säästud. Kokku on ühekordse väljamakse avaldusi esitatud tänava umbes 1,5 miljardi euro eest, mis moodustab majapidamiste aastastest tarbimiskulutustest jämedalt 10%. Ehkki osa sellest rahast jääb ka edaspidi säästudena arvele, siis on väga tõenäoline, et enamus sellest summast kulutatakse siiski üsna ruttu puhkusereisidele, koduremondile, uutele telefonidele jms. Seetõttu tasub paljudel ettevõtetel valmistuda väga töökaks sügiseks.